

8^η ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΜΑΘΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ
ΤΟΥ ΟΗΕ ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

«ΜΑΘΗΤΕΣ ΣΕ ΡΟΛΟ ΔΙΠΛΩΜΑΤΗ»

**ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ**

«Το δικαίωμα στην εκπαίδευση»

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:
ΚΟΥΛΟΥΡΙΩΤΗ ΜΑΡΙΑ

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ:
ΒΑΛΛΟΥΣ ΘΕΟΦΙΛΙΝΑ

15-17 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2023

ΟΔΗΓΟΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Περιεχόμενα

1. Καλωσόρισμα του Προεδρείου	2
2. Ιστορική Επισκόπηση: Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών και η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του παιδιού.....	3
3. Η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού: Ρόλος και Αρμοδιότητες	3
4. Τα Άρθρα 28 και 29 της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του παιδιού	4
5. Επεξήγηση Ορολογίας	6
6. Ανάλυση των Άρθρων 28 και 29 με τη βοήθεια των Γενικών Σχολίων της Σύμβασης.....	7
7. Ειδικότερα Θέματα	9
8. Ερωτήματα προς συζήτηση	13
9. Ενδεικτικές επιλογές για πρόσθετη μελέτη	14
10. Ηλεκτρονικές Πηγές.....	16

1. Καλωσόρισμα του Προεδρείου

Αγαπητοί εμπειρογνώμονες,

Είμαστε στην ευχάριστη θέση να σας καλωσορίσουμε στην 8η πανελλήνια μαθητική προσομοίωση «Μαθητές σε ρόλο Διπλωμάτη» και συγκεκριμένα στην Επιτροπή για τα δικαιώματα του παιδιού.

Φέτος, γιορτάζουμε τα 75 χρόνια της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, η οποία αποτελεί το πρώτο παγκόσμιο κείμενο για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου στην ιστορία της ανθρωπότητας. Η Οικουμενική Διακήρυξη, μαζί με τα Σύμφωνα του ΟΗΕ -το Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα και το Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα- αποτελούν την Παγκόσμια Βίβλο για τα δικαιώματα του ανθρώπου στον κόσμο. Ως εκ τούτου, η χρονιά μέσα στην οποία καλούμαστε να λάβουμε μέρος στην εν λόγω Προσομοίωση αποτελεί ένα σπουδαίο ορόσημο για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

Τα θέματα τα οποία θα απασχολήσουν την επιτροπή μας σχετίζονται με το γενικό πλαίσιο του δικαιώματος του παιδιού στην εκπαίδευση και ειδικότερα, καλύπτουν επίκαιρα ζητήματα όπως: την πρόσβαση των κοριτσιών στην εκπαίδευση, την ένταξη σ' αυτήν προσφύγων- μεταναστών, την καταπολέμηση των ανισοτήτων και τα δικαιώματα των μειονοτήτων. Ως μέλη της επιτροπής περιμένουμε από εσάς να έρθετε ορεξάτοι και καλά προετοιμασμένοι με ενδιαφέρουσες προτάσεις-λύσεις στα ζητήματα που θα συζητήσουμε. Στο εγχειρημά σας αυτό, βοήθημά σας, αποτελεί ο παρών Οδηγός Μελέτης, ο οποίος ελπίζουμε να σας προσφέρει τα κατάλληλα ερεθίσματα για προσωπική έρευνα, αναζήτηση ιδεών και εύρεση κατάλληλων προτάσεων για τη λήψη πρόσφορων μέτρων που θα βοηθήσουν στην επίλυση σοβαρών, παγκόσμιων προβλημάτων σχετικών με την εκπαίδευση των παιδιών. Εφοδιαστείτε με δημιουργικές και πρωτότυπες ιδέες, ζήλο και όρεξη για διαπραγματεύσεις και διαλόγους. Ανυπομονούμε να σας γνωρίσουμε!

Καλή επιτυχία με την έρευνα σας και καλή διασκέδαση σε όλους!

Με εκτίμηση,

Μαρία Κουλουριώτη, *Πρόεδρος*
Θεοφιλίνα Βάλλους, *Αντιπρόεδρος*¹

---

¹ Τη συγγραφή του παρόντος Οδηγού Μελέτης επιμελήθηκε και η Παυλίνα Λουκή.

2. Ιστορική Επισκόπηση: Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών και η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του παιδιού

Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) αποτελεί έναν παγκόσμιο διεθνή οργανισμό, που συστάθηκε από 51 ιδρυτικά κράτη (ανάμεσα στα οποία και η Ελλάδα) στο Σαν Φρανσίσκο στις 26 Ιουνίου του 1945, και τέθηκε σε ισχύ στις 24 Οκτωβρίου του ίδιου έτους, μετά την κύρωση του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών από τα κοινοβούλια των κρατών μελών. Σήμερα αριθμεί 193 κράτη-μέλη.

Οι σκοποί του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών καταγράφονται στο Άρθρο 1 του Χάρτη, με την παράγραφο 3 να εντάσσει σε αυτούς την «ανάπτυξη και ενθάρρυνση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων χωρίς διάκριση φυλής, φύλου, γλώσσας ή θρησκείας».

Βασισμένη στους σκοπούς αυτούς, η Γενική Συνέλευση του Ο.Η.Ε. υιοθέτησε στις 20 Νοεμβρίου 1989 και έθεσε σε ισχύ το Διεθνή Σύμβαση για τα Παιδιά και τα Δικαιώματά τους, το οποίο κατοχυρώνει νομικά στο διεθνές πεδίο μια σειρά θεμελιωδών δικαιωμάτων του παιδιού. Ως διεθνής σύμβαση, δεσμεύει όλα κράτη-μέρη που το έχουν υπογράψει και επικυρώσει. Τη Σύμβαση συνοδεύουν και δυο προαιρετικά πρωτόκολλα, σχετικά με τη συμμετοχή παιδιών σε ένοπλες συγκρούσεις και την πώληση παιδιών, την παιδική πορνεία, και την παιδική πορνογραφία. Στις 19 Δεκεμβρίου 2011, η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών ενέκρινε ένα τρίτο προαιρετικό πρωτόκολλο σχετικά με μια διαδικασία επικοινωνίας, το οποίο θα επιτρέψει σε μεμονωμένα παιδιά να υποβάλουν καταγγελίες σχετικά με συγκεκριμένες παραβιάσεις των δικαιωμάτων τους, βάσει της Σύμβασης και των δύο πρώτων προαιρετικών πρωτοκόλλων της.

3. Η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού: Ρόλος και Αρμοδιότητες²

Η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού είναι ένα όργανο συγκροτούμενο από 18 ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες και προβλέπεται από τη Σύμβαση με σκοπό να επιβλέπει την εφαρμογή των διατάξεων της από τα κράτη μέρη. Όλα τα κράτη μέρη της Σύμβασης οφείλουν να υποβάλλουν τακτικά στην Επιτροπή εκθέσεις σχετικά με την εφαρμογή των δικαιωμάτων της Σύμβασης στο εσωτερικό τους. Στην πράξη ,τα κράτη μέρη οφείλουν να προσαρμόσουν

---

² Office of the High Commissioner on Human Rights (χ.χ.). Committee on the Rights of the Child. Διαθέσιμο στο: <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRC/Pages/CRCIndex.aspx> (Ανακτήθηκε στις 31/10/2020).

τη νομοθεσία τους με τις διατάξεις της Σύμβασης. Αυτές οι εκθέσεις εξετάζονται από την Επιτροπή που στη συνέχεια εκδίδει και αποστέλλει στα ενδιαφερόμενα κράτη μέρη τις «Παρατηρήσεις» της επί αυτών. Συχνά η Επιτροπή ζητά από τα κράτη διευκρινίσεις ή κυρώσεις κι άλλων διεθνών συμβάσεων για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή των δικαιωμάτων του παιδιού. Παράλληλα με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, η Επιτροπή προχώρησε στην υιοθέτηση τριών προαιρετικών Πρωτοκόλλων. Το πρώτο αφορά στην ανάμειξη των παιδιών, κάτω των 18 ετών, στις ένοπλες συρράξεις, ενώ το δεύτερο σχετίζεται με την προστασία των παιδιών από την παιδική εμπορία, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία. Επίσης, η Επιτροπή με την υιοθέτηση του Τρίτου Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση το 2014, δύναται να εξετάζει πλέον και ατομικές αναφορές σχετικά με παραβιάσεις των διατάξεων της Σύμβασης.

4. Τα Άρθρα 28 και 29 της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του παιδιού³

«Άρθρο 28-

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα του παιδιού στην εκπαίδευση και, ιδιαίτερα, για να επιτευχθεί η άσκηση του δικαιώματος αυτού προοδευτικά και στη βάση της ισότητας των ευκαιριών:

a. καθιστούν τη στοιχειώδη εκπαίδευση υποχρεωτική και δωρεάν για όλους,

b. ενθαρρύνουν την ανάπτυξη διαφόρων μορφών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, τόσο γενικής όσο και επαγγελματικής, τις καθιστούν ανοιχτές και προσιτές σε κάθε παιδί, και παίρνουν κατάλληλα μέτρα, όπως η θέσπιση της δωρεάν εκπαίδευσης και της προσφοράς χρηματικής βοήθειας σε περίπτωση ανάγκης,

c. εξασφαλίζουν σε όλους την πρόσβαση στη ανώτατη παιδεία με όλα τα κατάλληλα μέσα, σε συνάρτηση με τις ικανότητες του καθενός,

d. καθιστούν ανοιχτές και προσιτές σε κάθε παιδί τη σχολική και την επαγγελματική ενημέρωση και τον προσανατολισμό,

e. παίρνουν μέτρα για να ενθαρρύνουν την τακτική σχολική φοίτηση και τη

---

³ Η επίσημη μετάφραση της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, όπως κυρώθηκε με τον ν.2101/1992. Διαθέσιμο στο: <https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=4bcbf83a2> (Ανακτήθηκε στις 18/10/2020).

μείωση του ποσοστού εγκατάλειψης των σχολικών σπουδών.

*2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για την εφαρμογή της σχολικής πειθαρχίας με τρόπο που να ταιριάζει στην **αξιοπρέπεια του παιδιού** ως ανθρώπινου όντος, και σύμφωνα με την παρούσα Σύμβαση.*

*3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη προάγουν και ενθαρρύνουν τη διεθνή συνεργασία στον τομέα της παιδείας, με σκοπό να συμβάλλουν κυρίως στην **εξάλειψη της άγνοιας και του αναλφαβητισμού** στον κόσμο και να διευκολύνουν την **πρόσβαση στις επιστημονικές και τεχνικές γνώσεις και στις σύγχρονες εκπαιδευτικές μεθόδους**. Για το σκοπό αυτόν, λαμβάνονται ιδιαίτερα υπόψη οι ανάγκες των υπό ανάπτυξη χωρών».»*

«Άρθρο 29-

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη συμφωνούν ότι η εκπαίδευση του παιδιού πρέπει να αποσκοπεί:

α. στην ανάπτυξη της προσωπικότητας του παιδιού και στην πληρέστερη δυνατή ανάπτυξη των χαρισμάτων του και σωματικών και πνευματικών ικανοτήτων του, β. στην ανάπτυξη του σεβασμού για τα δικαιώματα του ανθρώπου και τις θεμελιώδεις ελευθερίες και για τις αρχές που καθιερώνονται στον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, γ. στην ανάπτυξη του σεβασμού για τους γονείς του παιδιού, την ταυτότητά του, τη γλώσσα του και τις πολιτιστικές του αξίες, καθώς και του σεβασμού του για τις εθνικές αξίες της χώρας στην οποία ζει, της χώρας από την οποία μπορεί να κατάγεται και για τους πολιτισμούς που διαφέρουν από το δικό του,

δ. στην προετοιμασία του παιδιού για μια υπεύθυνη ζωή σε μία ελεύθερη κοινωνία μέσα σε πνεύμα κατανόησης, ειρήνης, ανοχής, ισότητας των φύλων και φιλίας ανάμεσα σε όλους τους λαούς και τις εθνικιστικές, εθνικές και θρησκευτικές ομάδες και στα πρόσωπα αυτόχθονης καταγωγής,

ε. στην ανάπτυξη του σεβασμού για το φυσικό περιβάλλον.

- 2. Καμία διάταξη του παρόντος άρθρου ή του άρθρου 28 δεν μπορεί να ερμηνευθεί με τρόπο που να θίγει την ελευθερία των φυσικών ή νομικών προσώπων για τη δημιουργία και τη διεύθυνση εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, υπό τον όρο ότι θα τηρούνται οι εκφρασμένες στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου αρχές και ότι η παρεχόμενη στα ιδρύματα αυτά εκπαίδευση θα είναι σύμφωνη με τις ελάχιστες προδιαγραφές που θα έχει ορίσει το Κράτος.

5. Επεξήγηση Ορολογίας

Παιδί: Κατά το άρθρο 1 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού⁴ ως παιδί ορίζεται κάθε άνθρωπος που δεν έχει ενηλικιωθεί, δηλαδή είναι κάτω των 18 ετών. Αυτό διαφοροποιείται εάν το παιδί υπόκειται σε νομοθεσία που ορίζει πως η ενηλικίωση επέρχεται σε ηλικία διαφορετική από αυτήν των 18 ετών, παραδείγματος χάρη τα 21 έτη. Παρόλα αυτά, στην καθημερινότητα έχει παρατηρηθεί πως ως παιδί εννοείται ο άνθρωπος από τη γέννησή του μέχρι την εφηβεία, δηλαδή μέχρι τα 14 έτη περίπου. Γενικά, αποδεκτός, όμως, ορισμός είναι ο πρώτος, όπως ορίζεται από τη Σύμβαση και άλλες διεθνείς συμβάσεις και εθνικές νομοθεσίες.

Εκπαίδευση: Με τον όρο εκπαίδευση εννοείται το σύνολο των δραστηριοτήτων που συμβάλλουν στην πνευματική, σωματική και ψυχική ανάπτυξη του ατόμου, μέσα από μεθόδους διδασκαλίας και μάθησης σε σχολεία ή πανεπιστημιακά ιδρύματα.

Δικαίωμα: Δικαίωμα είναι η εξουσία που παρέχεται από το νόμο στα πρόσωπα, ώστε να μπορούν να προστατεύσουν και να υπερασπιστούν τα συμφέροντά τους.

Ανθρώπινο Δικαίωμα: Βάση κάθε ανθρώπινου δικαιώματος είναι η Οικουμενική Διακήρυξη του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.⁵ Ο ορισμός που έχει υιοθετηθεί από τον ΟΗΕ είναι ο εξής: Ανθρώπινα Δικαιώματα είναι «ηθικές αρχές ή κανόνες που περιγράφουν ορισμένα πρότυπα ανθρώπινης συμπεριφοράς και προστατεύονται τακτικά από το δίκαιο της τοπικής αυτοδιοίκησης και το διεθνές δίκαιο».

Μειονοτικές ομάδες: Μειονοτικές ομάδες αποτελούν σύνολα ατόμων που εντάσσονται σε αυτές λόγω διαφορετικών φυσικών, κοινωνικών, πολιτικών, πολιτισμικών χαρακτηριστικών, με αποτέλεσμα να υπόκεινται διάκριση ή/και αποκλεισμό από την πλειονότητα μίας κοινωνίας. Υπάρχουν περιπτώσεις όπου τη μειονοτική ομάδα τη δημιουργεί η κοινωνία, δηλαδή αντιμετωπίζοντας τα άτομα που ανήκουν σε αυτή ως μειονότητα, και άλλες που η ίδια η ομάδα επιθυμεί να διαφοροποιηθεί και να μην ενταχθεί στο σύνολο.

---

⁴ Refworld.org, (χ.χ.), Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Διαθέσιμο στο: <https://www.refworld.org/cgi-bin/txis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=4bcbf83a22https://unric.org/el/%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%85%CE%BC%CE%B5%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%B7-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CE%B7%CF%81%CF%85%CE%BE%CE%B7-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B1-%CE%B1%CE%BD%CE%B8%CF%81%CF%89%CF%80%CE%B9-2/>

⁵ UNHCR, The UN Refugee Agency, (χ.χ.), Σύμβαση για το Καθεστώς των Προσφύγων 1951. Διαθέσιμο στο: <https://www.unhcr.org/gr/wp-content/uploads/sites/10/2018/01/04-symvasiprotokollo.pdf>

Πρόσφυγας: Πρόσφυγας είναι κάθε άτομο που αναγκάζεται να εγκαταλείψει τη χώρα του λόγω δίωξης από κρατικές ή μη κρατικές αρχές ή επειδή αισθάνεται δικαιολογημένα πως θα διωχθεί (Σύμβαση Γενεύης για το καθεστώς των προσφύγων, 1951). Η δίωξη αυτή μπορεί να αφορά “τη φυλή, τη θρησκεία, την εθνικότητα, την κοινωνική τάξη ή πολιτικές πεποιθήσεις”³.

6. Ανάλυση των Άρθρων 28 και 29 με τη βοήθεια των Γενικών Σχολίων της Σύμβασης

Η σημασία του άρθρου 29 έγκειται στο γεγονός ότι ορίζει τους στόχους της εκπαίδευσης του παιδιού, οι οποίοι έχουν συμφωνηθεί από όλα τα συμβαλλόμενα κράτη, και τα οποία προωθούν, υποστηρίζουν και προασπίζουν την βασική αξία της Σύμβασης: την ανθρώπινη αξιοπρέπεια που είναι κοινός παρονομαστής κάθε παιδιού, τονίζοντας τα ίσα και αναπαλλοτρίωτα δικαιώματά του.

Συγκεκριμένα, στην παράγραφο 1 του άρθρου, τίθενται οι πέντε στόχοι της εκπαίδευσης, οι οποίοι συνδέονται άμεσα με την υλοποίηση των δικαιωμάτων του παιδιού, λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικές αναπτυξιακές ανάγκες του παιδιού, μέσα από τις διαφορετικές εξελισσόμενες ικανότητές του. Το άρθρο 29 παράγραφος 1 όχι μόνο προσθέτει το δικαίωμα στην εκπαίδευση, (το οποίο όπως αναφέρθηκε ορίζεται ήδη από το άρθρο 28), αλλά παραθέτει μια πιο ποιοτική διάσταση που αντανακλά στην έμφυτη αξιοπρέπεια του παιδιού. Η εκπαίδευση, σε αυτό το πλαίσιο, υπερβαίνει κατά πολύ την επίσημη σχολική εκπαίδευση και περιλαμβάνει το ευρύ φάσμα των εμπειριών ζωής και των διαδικασιών μάθησης που επιτρέπουν στα παιδιά, ατομικά και συλλογικά, να αναπτύξουν τις προσωπικότητες, τα ταλέντα και τις ικανότητές τους, και να ζήσουν μια πλήρη και ικανοποιητική ζωή στην κοινωνία. Αυτή η συμφωνία ξεπερνά τα όρια της θρησκείας, του έθνους και του πολιτισμού, καθώς συμφωνείται ότι η εκπαίδευση πρέπει να απευθύνεται σε ένα σύνολο αξιών.

Σύμφωνα με την παράγραφο 2, η λειτουργία της εκπαίδευσης πρέπει να επικεντρώνεται όχι μόνο στην ανάπτυξη και καλλιέργεια ενός συστήματος που θα έχει ως κύριο στόχο την εκμάθηση στοιχείων διάφορων επιστημών και γλωσσών, αλλά τη μετάδοση στο παιδί ενός αξιακού και δημοκρατικού κώδικα, βασικών αρχών -δηλαδή- ανεξάρτητα από την εκπαίδευση εν στενή εννοία, ώστε να μπορεί να επιβιώνει στις εκάστοτε συνθήκες της καθημερινότητας και να αντιμετωπίζει τις αντιξοότητες ως ένας σύγχρονος δημοκρατικός πολίτης κοινωνίας. Αυτή, λοιπόν, είναι η ουσία ενός παιδοκεντρικού εκπαιδευτικού συστήματος.

Στην παράγραφο 3 υπογραμμίζεται το ατομικό και υποκειμενικό δικαίωμα όσον αφορά την ποιότητα της εκπαίδευσης. Συνεπές με την έμφαση της Σύμβασης στο καλύτερο συμφέρον

του παιδιού, τονίζεται η σημασία της “παιδοκεντρικής” εκπαίδευσης, μια εκπαίδευση που θα μπορεί να δομήσει μια συγκροτημένη στάση των μαθητών απέναντι στις προκλήσεις του σύγχρονου κόσμου. Με αυτόν τον τρόπο, το πρόγραμμα σπουδών πρέπει να σχετίζεται άμεσα με το κοινωνικό, πολιτιστικό, περιβαλλοντικό και οικονομικό πλαίσιο στο οποίο βρίσκεται το παιδί, εξυπηρετώντας τις παρούσες και τις μελλοντικές του ανάγκες. Οι αντιθέσεις παγκόσμιου και τοπικού άξονα, σε συνδυασμό με τις νέες τεχνολογικές προκλήσεις εντείνουν τις ανισότητες και την ανταγωνιστικότητα, καθιστώντας την ανάγκη για την παροχή ίσων ευκαιριών ακόμα εντονότερη.

Στην παράγραφο 4, τίθενται οι πρακτικές που εισάγουν διακρίσεις και έρχονται σε ευθεία αντίθεση με τις απαιτήσεις του άρθρου 29 (1). Ειδικότερα, η παροχή εκπαίδευσης που προάγει την κατανόηση και την εκτίμηση των αξιών, του πνεύματος ανεκτικότητας και φιλίας που αντικατοπτρίζονται στο άρθρο, συμπεριλαμβανομένου του σεβασμού των διαφορών, δεν συνάδει με τις πολιτικές της εκάστοτε χώρας. Συνεπώς, η εκπαίδευση θα πρέπει να είναι μία από τις υψηλότερες προτεραιότητες σε όλες τις εκστρατείες κατά του ρατσισμού και συναφών φαινομένων, δεδομένου ότι η παιδεία είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τις αξίες του σεβασμού, της ανεκτικότητας και του δημοκρατικού διαλόγου. Μια τέτοια διδασκαλία μπορεί να συμβάλλει αποτελεσματικά στην πρόληψη και την εξάλειψη του ρατσισμού, εθνοτικών διακρίσεων και εν γένει της ξеноφοβίας.

Στις παραγράφους 5-14 γίνεται κατανοητό πως καταδεικνύεται η σημασία και η αποστολή της εκπαίδευσης και υπογραμμίζεται πως οι “στόχοι” που θέτει το Άρθρο 29 για την εκπαίδευση είναι άκρως επιτεύξιμοι, καθώς δεν αποτελούν απλώς θεωρητικές κατευθυντήριες γραμμές, αλλά περιέχουν κάθε βασική παράμετρο που πρέπει να ληφθεί υπόψη από το εκάστοτε συμβαλλόμενο μέρος και κάθε τομέα στον οποίο θα πρέπει να δοθεί έμφαση για την εδραίωση ενός δημοκρατικού και παιδοκεντρικού εκπαιδευτικού συστήματος. Αρχικά, δεν μπορεί να παραλειφθεί το γεγονός πως το δικαίωμα στην εκπαίδευση δεν είναι αυτόνομο. Αλληλοσυμπληρώνεται με πληθώρα άλλων δικαιωμάτων που περιέχονται στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, όπως οι Γενικές Αρχές που ορίζονται και διακρίνουν κάθε δικαίωμα, αλλά και ειδικότερες διατάξεις, όπως αυτές που αφορούν τα δικαιώματα στην πληροφόρηση και των παιδιών με ειδικές ανάγκες.

Επιπλέον, τονίζεται πως το δικαίωμα στην εκπαίδευση δεν πρέπει να έχει απόλυτο χαρακτήρα, με την έννοια ότι δε μπορεί να είναι ανεξάρτητο από άλλα. Αντιθέτως, οφείλεται να συνυπάρχει και να προάγει τις αρχές και τις αξίες κάθε, συνδεδεμένου με αυτό, δικαιώματος. Με αυτόν τον τρόπο, η εκπαίδευση θα παρέχεται με τρόπο που θα προάγει το σεβασμό, τις απαιτούμενες ηθικές αξίες, την αξιοπρέπεια, τις δημοκρατικές αξίες, το διάλογο.

Το άρθρο 29 μπορεί να χαρακτηριστεί ως ένα απολύτως σύγχρονο και αξιακό άρθρο. Κι αυτό, γιατί θέτει ως βάση το συμφέρον του παιδιού, τα δικαιώματα του, τις αξίες και τις αρχές που το ίδιο πρέπει να αποκτήσει μέσω της εκπαίδευσης, την προσωπικότητα του εκάστοτε ανηλίκου και την προστασία αυτής. Έτσι, πρωτοποριακά αναφέρεται το παιδί ως το πρωταρχικό υποκείμενο που πρέπει να επωφεληθεί από την εφαρμογή του άρθρου, σε

αντίθεση με το άρθρο 28 που αναφέρεται στην υποχρέωση των συμβαλλόμενων κρατών στη Σύμβαση απέναντι στην ισότητα πρόσβασης του παιδιού στην εκπαίδευση, στο πώς η τελευταία μπορεί να επιτευχθεί, αλλά και στις απαιτούμενες προδιαγραφές που πρέπει να τηρούνται για τη στελέχωση αυτής. Κατά συνέπεια, το εκπαιδευτικό σύστημα και οι μέθοδοι που υιοθετούνται οφείλουν να επικεντρώνονται στις ανάγκες του παιδιού και τον εξοπλισμό του με τα κατάλληλα εφόδια για να μπορεί να αντιμετωπίζει την εν γένει καθημερινότητα του με τα κατάλληλα μέσα και τους κατάλληλους τρόπους.

Περαιτέρω, η εκπαίδευση πρέπει να χαρακτηρίζεται από αδιαλλαξία, να επικεντρώνεται στην ολιστική προσέγγιση των ζητημάτων, ώστε να πραγματοποιηθεί η εμφιλοχώρηση των αξιών του άρθρου. Οι εκπαιδευτικές ευκαιρίες που διατίθενται, αντικατοπτρίζουν την κατάλληλη ισορροπία μεταξύ της προώθησης των σωματικών, ψυχικών, πνευματικών και συναισθηματικών πτυχών της εκπαίδευσης, συσχετίζοντας τες με τις πρακτικές διαστάσεις της παιδικής ηλικίας. Πρέπει να εδραιωθεί ένα είδος διδασκαλίας που επικεντρώνεται μεν στην συγκέντρωση γνώσεων, παραμένει δε φιλική προς τα παιδιά, δυνάμενη να τα εμπνεύσει και να τα παρακινήσει.

Σε κάθε περίπτωση, η αποτελεσματική εκπαίδευση συνδέεται με την ποιοτική και όχι την ποσοτική έννοια. Με άλλα λόγια, και με βάση τον σεβασμό στις αξίες που ενστερνίζεται η Σύμβαση για την ειρήνη, τον σεβασμό και το φυσικό περιβάλλον, ρόλος του σχολείου είναι να καλλιεργεί μια ανθρώπινη ατμόσφαιρα, φιλική προς το διαφορετικό, όπου τα παιδιά μπορούν να αναπτυχθούν ανάλογα με τις εξελισσόμενες ικανότητές τους.

Τελικά, οι ίδιοι οι μαθητές καλούνται μέσω των εκπαιδευτικών μονάδων να κατανοήσουν και να υιοθετήσουν τις αξίες που υλοποιεί το Άρθρο 29 της Σύμβασης. Για την επίτευξη αυτού του σκοπού πρέπει να χρησιμοποιούνται όλα τα μέσα ώστε να αποφευχθεί η άρνηση πρόσβασης στην εκπαίδευση, και να προασπίζεται η ανθρώπινη αξιοπρέπεια του παιδιού. Με αυτόν τον τρόπο, το παιδί συμμετέχει σε μια ελεύθερη κοινωνία, επωφελούμενο από τις ευκαιρίες και τα οφέλη της εκπαίδευσης.

7. Ειδικότερα Θέματα

7.1. Η πρόσβαση των κοριτσιών στην εκπαίδευση

Στις περισσότερες χώρες του κόσμου κατοχυρώθηκε σταδιακά το δικαίωμα των κοριτσιών στην εκπαίδευση, ενώ σήμερα η αρχή της συμμετοχής τους κατοχυρώνεται θεσμικά από το άρθρο 28 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Παρότι τα συμβαλλόμενα μέρη καλούνται να λάβουν μέτρα για την ίση πρόσβαση όλων των παιδιών στην εκπαίδευση, σχεδόν 130 εκατομμύρια κορίτσια παγκοσμίως δεν πηγαίνουν σχολείο. Παράλληλα, παρατηρείται μεγάλη πρόοδος στην οικοδόμηση ενός κόσμου με ίσες ευκαιρίες για τα δύο φύλα, καθώς το 49% των χωρών έχουν επιτύχει ισότητα των φύλων στην πρωτοβάθμια

εκπαίδευση. Απεναντίας, στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, το χάσμα μεταξύ των δύο φύλων διευρύνεται: το 42% των χωρών έχουν επιτύχει ισότητα των φύλων στην κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και το 24% στην ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.⁶ Μεταξύ του 84% των χωρών που προστατεύουν νομικά το δικαίωμα των κοριτσιών στην εκπαίδευση, μόνο το 57% το εγγυάται και το εφαρμόζει ρητά χωρίς διακρίσεις.⁷

Εν ακολουθία, ανάμεσα στα παιδιά των οποίων η ηλικία δεν συμβαδίζει με το επίπεδο της εκπαίδευσης, τα κορίτσια παραμένουν σε μειονεκτική θέση. Με άλλα λόγια, παρατηρείται ότι στα κορίτσια μεγαλύτερης ηλικίας, και σε λιγότερες περιπτώσεις στα αγόρια, η εκπαίδευση έχει διαταραχθεί από πληθώρα αιτιών: ένοπλες συρράξεις, πρόωρους γάμους, φτώχεια, εγκληματικότητα, φυλετική βία και περιβαλλοντικές κρίσεις. Η έλλειψη υποδομών όπως και οι τεχνολογικές ανισότητες δυσχεραίνουν τις ήδη μειονεκτικές περιοχές. Τόσο σε εθνικό, όσο και σε υπερεθνικό επίπεδο, οι κοινωνικοοικονομικές διαφορές υποδαυλίζουν τις αξίες της ισότητας, της συμμετοχής στη μάθηση και κυρίως το σεβασμό στο δικαίωμα της συμμετοχής, ενδυναμώνοντας έναν φαύλο κύκλο περιθωριοποίησης των κοριτσιών, εντείνοντας τον αγώνα υπέρ της ισότητας.

Στόχος όλων των κρατών-μερών της Σύμβασης οφείλει να αποτελεί η πρακτική εδραίωση της ισότητας των φύλων στα σχολεία. Μέσω της διασφάλισης της ισότιμης πρόσβασης όλων ανεξαιρέτως των παιδιών στην εκπαίδευση, τόσο τα κορίτσια, όσο και τα αγόρια θα είναι σε θέση να αναπτύξουν σημαντικές δεξιότητες (όπως η αυτοδιαχείριση, η επικοινωνία, η διαπραγμάτευση και η κριτική σκέψη) που θα λειτουργήσουν ως εφόδια για την επιτυχία τους και την ανάπτυξή τους σε μια ευνομούμενη κοινωνία.

Αλλά για τα παιδιά που είναι πάνω από την ηλικία για το επίπεδο της εκπαίδευσης τους, τα κορίτσια παραμένουν σε μειονεκτική θέση. Με άλλα λόγια, τα κορίτσια μεγαλύτερης ηλικίας, και όχι τα αγόρια, είναι συνήθως εκείνα, των οποίων η εκπαίδευση έχει διαταραχθεί από πληθώρα αιτιών: ένοπλες συρράξεις, πρόωρους γάμους, φτώχεια, εγκληματικότητα, φυλετική βία και περιβαλλοντικές κρίσεις. Η έλλειψη υποδομών όπως και οι τεχνολογικές ανισότητες δυσχεραίνουν τις ήδη μειονεκτικές περιοχές. Τόσο σε εθνικό, όσο και σε υπερεθνικό επίπεδο, οι κοινωνικοοικονομικές διαφορές υποδαυλίζουν τις αξίες της ισότητας, της συμμετοχής στη μάθηση και κυρίως το σεβασμό στο δικαίωμα της συμμετοχής, ενδυναμώνοντας έναν φαύλο κύκλο περιθωριοποίησης των κοριτσιών, εντείνοντας τον αγώνα υπέρ της ισότητας.

Στόχος όλων των κρατών-μερών της Σύμβασης οφείλει να αποτελεί η πρακτική εδραίωση της ισότητας των φύλων στα σχολεία. Μέσω της διασφάλισης της ισότιμης πρόσβασης όλων ανεξαιρέτως των παιδιών στην εκπαίδευση, τόσο τα κορίτσια, όσο και τα αγόρια θα είναι σε θέση να αναπτύξουν σημαντικές δεξιότητες (όπως η αυτοδιαχείριση, η επικοινωνία, η διαπραγμάτευση και η κριτική σκέψη) που θα λειτουργήσουν ως εφόδια για την επιτυχία τους και την ανάπτυξή τους σε μια ευνομούμενη κοινωνία.

⁶ Unicef.org, Girl's Education (χ.χ.). Διαθέσιμο στο: [Girls' education | UNICEF](#)

⁷ Unesco.org, Key data on girls and women's right to education (13 Ιαν. 2023- τελευταία ενημέρωση: 24 Απρ. 2023). Διαθέσιμο στο: [Key data on girls and women's right to education | UNESCO](#)

7.2. Η ένταξη των μειονοτικών ομάδων στην εκπαίδευση

Σύμφωνα με το Άρθρο 26 της Οικουμενικής Διακήρυξης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (UDHR), «*η εκπαίδευση πρέπει να αποβλέπει στην πλήρη ανάπτυξη της ανθρώπινης προσωπικότητας και στην ενίσχυση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών. Πρέπει να προάγει την κατανόηση, την ανεκτικότητα και τη φιλία ανάμεσα σε όλα τα έθνη και σε όλες τις φυλές και τις θρησκευτικές ομάδες, και να ευνοεί την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων των Ηνωμένων Εθνών για την διατήρηση της ειρήνης.*»

Ένα διαφορετικό φάσμα μειονοτήτων και αυτόχθονων πληθυσμών υπάρχει σε όλο τον κόσμο και μια μάστιγα που τους κατατρέπει όλους είναι ότι συχνά αντιμετωπίζουν διακρίσεις, περιθωριοποίηση και αποκλεισμό. Τους γλώσσες, ενώ οι μέθοδοι διδασκαλίας δεν ενσωματώνουν ούτε αναγνωρίζουν επαρκώς την κουλτούρα των κοινοτήτων τους. Επιπρόσθετα, στους αυτόχθονες πληθυσμούς κατατάσσονται επίσης οι ιθαγενείς της Αυστραλίας (Αβορίγινες), και οι λαοί Inuit και Metis στον Καναδά. Πιο συγκεκριμένα, αναφερόμαστε στους ιθαγενείς πληθυσμούς της Λατινικής Αμερικής, της Αφρικής, της Ασίας και του Ειρηνικού, οι οποίοι συχνά δεν έχουν πρόσβαση στο σχολείο στις παραδοσιακές. Το διεθνές δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που στηρίζεται στην αρχή της ισότητας, εγγυάται το δικαίωμα στην εκπαίδευση όλων. Και όμως, οι μειονότητες και οι αυτόχθονες πληθυσμοί είναι πιθανό να στερηθούν το δικαίωμά τους στην εκπαίδευση. Σύμφωνα με το Minority Rights Group International, η πλειονότητα των παιδιών που δεν πηγαίνουν σχολείο σε όλο τον κόσμο είναι παιδιά μειονοτήτων.⁸

Τα παιδιά μειονοτήτων και ιθαγενών στερούνται επίσης τακτικά πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση που είναι σχετική και ανταποκρίνεται στο συγκεκριμένο πλαίσιο και τις ανάγκες τους. Για τον σκοπό αυτό, το διεθνές δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα προσδιορίζει μια σειρά από ατομικές και συλλογικές διαστάσεις του δικαιώματος στην εκπαίδευση. Αυτό περιλαμβάνει την αναγνώριση ότι οι μειονότητες και οι αυτόχθονες λαοί απαιτούν ειδικά μέτρα για την πραγματοποίηση του δικαιώματός τους στην εκπαίδευση. Ωστόσο, για να εφαρμοστούν οι προστασίες που εγγυάται το διεθνές δίκαιο, οι μειονότητες και οι αυτόχθονες πληθυσμοί πρέπει να μπορούν να διεκδικήσουν το αντίστοιχο καθεστώς μειονότητας ή ιθαγενών στο οποίο υπάγονται.

Το αποτέλεσμα των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι μειονότητες και οι αυτόχθονες πληθυσμοί είναι όχι μόνο να μην απολαμβάνουν το δικαίωμά τους στην εκπαίδευση, αλλά και να μην αποκομίζουν τα βασικά οφέλη της εκπαίδευσης. Τα εκπαιδευτικά αποτελέσματα για τους μειονότητες και τους αυτόχθονες μαθητές είναι συχνά χαμηλότερα σε σύγκριση με τον

---

⁸ Right to Education.org, Minorities and Indigenous People (χ.χ.). Διαθέσιμο στο: [Minorities and Indigenous Peoples | Right to Education Initiative \(right-to-education.org\)](https://www.right-to-education.org/en/minorities-and-indigenous-peoples)

γενικό πληθυσμό. Ως αποτέλεσμα, οι μειονότητες και τα ιθαγενή παιδιά αντιμετωπίζουν συχνά προβλήματα συνέχισης της εκπαίδευσης σε υψηλότερα επίπεδα και εύρεσης επικερδούς απασχόλησης. Επιπλέον, διακυβεύεται η ικανότητα των παιδιών των μειονοτήτων και των αυτόχθονων να απολαμβάνουν άλλα ανθρώπινα δικαιώματα. Το δικαίωμα στην εκπαίδευση είναι ένα «πολλαπλασιαστικό δικαίωμα», που διευκολύνει την απόλαυση άλλων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως: το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης, η ελευθερία από την παιδική εργασία, οι γάμοι ανηλίκων και το δικαίωμα στην υγεία.

7.3. Οι μαθητές- πρόσφυγες

Παρόλο που το άρθρο 28 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, καθώς και ο Στόχος 4 των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ, υπογραμμίζουν την αναγκαιότητα και τη σημασία πρόσβασης κάθε παιδιού στην εκπαίδευση, είναι απαραίτητο να τονίσουμε πως η πραγματικότητα απέχει ιδιαίτερα από τη θεωρία. Τα στατιστικά στοιχεία επιβεβαιώνουν απόλυτα αυτή τη διαπίστωση: παγκοσμίως, υπάρχουν περίπου 7 εκατομμύρια πρόσφυγες ηλικίας 6-13 ετών. Από τους τελευταίους, μόνο τα 3 περίπου εκατομμύρια καταφέρνουν να φοιτήσουν σε σχολείο, ενώ τα υπόλοιπα 4 εκατομμύρια παιδιά αποκλείονται για ποικίλους λόγους από την εκπαίδευση.⁹ Ποιες είναι, όμως, οι αιτίες του τόσο μεγάλου αποκλεισμού των παιδιών-προσφύγων από την εκπαίδευση;

Το δικαίωμα πρόσβασης του παιδιού στην εκπαίδευση δεν πρέπει να γνωρίζει διακρίσεις. Ακόμη κι αν ένα παιδί αναγκαστεί να εγκαταλείψει τη χώρα του και να εγκατασταθεί για οποιοδήποτε χρονικό διάστημα σε μία άλλη, η πρόσβαση στην εκπαίδευση πρέπει να εξασφαλίζεται, ακόμη κι αν εκείνο κατοικεί σε καταυλισμό προσφύγων, σε κάποιο προσωρινό χώρο διαβίωσης ή αιτείται για άσυλο.¹⁰ Εξάλλου, είναι σημαντική η προστασία που παρέχεται στα παιδιά-πρόσφυγες μέσω της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων.¹¹

Αξίζει να σημειωθεί ότι η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες επιθυμεί την συνεχή προαγωγή της ισότιμης πρόσβασης των παιδιών-προσφύγων στην εκπαίδευση.

⁹ UNHCR, The UN Refugee Agency, Η εκπαίδευση των προσφύγων σε κρίση: χωρίς εκπαίδευση περισσότερα από τα μισά παιδιά πρόσφυγες σχολικής ηλικίας στον κόσμο (29 Αυγ. 2019). Διαθέσιμο στο: <https://www.unhcr.org/gr/12724-i-ekpaideusi-twn-prosfigwn-se-krisi.html>

¹⁰ UNHCR, The UN Refugee Agency, Educating Refugee Children, Building a Better Future (14 Δεκ. 2014). Διαθέσιμο στο: <https://odeth.eu/%CF%84%CE%BF-%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%AF%CF%89%CE%BC%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7-%CE%B7%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%AF%CF%80%CF%84%CF%89/>

¹¹ Odeth.eu, Όμιλος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Θεμάτων, Το δικαίωμα στη Εκπαίδευση: η περίπτωση των παιδιών προσφύγων στην Ελλάδα (18 Μαρ. 2021). Διαθέσιμο στο: <https://www.unhcr.org/gr/wp-content/uploads/sites/10/2018/01/04-symvasiprotokollo.pdf>

Όμως, μέχρι στιγμής ο στόχος αυτός δε φαίνεται να είναι επιτεύξιμος, αφού η πλειοψηφία των καταυλισμών ή των προσωρινών καταλυμάτων που διαμένουν τα παιδιά δεν έχουν δυνατότητα να εξασφαλίσουν θέση σε σχολείο, ώστε να συνεχίσουν ή να ξεκινήσουν τη φοίτησή τους. Σημαντικό ρόλο σ' αυτήν την μάλλον παγιωμένη κατάσταση διαδραματίζει και η μακρινή, συνήθως, απόσταση μεταξύ των προσφυγικών καταυλισμών και των σχολείων, κυρίως όμως ευθύνεται η «πρακτική διακρίσεων» που υιοθετείται συχνά απέναντι στα παιδιά-πρόσφυγες.

Έτσι, ακόμη κι αν βρεθεί κατάλληλο σχολείο για φοίτηση, πολλά παιδιά αποκλείονται από αυτό με μοναδική αιτία την έλλειψη γνώσης της γλώσσας της χώρας υποδοχής και την αδυναμία εκ μέρους των φορέων εκπαίδευσης παροχής μαθημάτων σε άλλη γλώσσα που γνωρίζουν ή τη μητρική τους. Πρέπει, βέβαια, να προσθέσουμε πως σπουδαίο κριτήριο μη πρόσβασης των παιδιών-προσφύγων στην εκπαίδευση είναι η ελλιπής κατάρτιση των εκπαιδευτικών που στελεχώνουν τα σχολεία, και, κατά συνέπεια η αδυναμία διαχείρισης και παροχής της κατάλληλης βοήθειας και αντιμετώπισης που απαιτείται σε τέτοιες περιπτώσεις.

Γίνεται, λοιπόν, κατανοητό πως το δικαίωμα των παιδιών στην εκπαίδευση συνιστά πανανθρώπινο και αναφαίρετο δικαίωμα. Παρόλα αυτά, οι ισχύουσες κοινωνικές, οικονομικές, πολιτισμικές και πολιτικές συνθήκες δεν επιτρέπουν σε κάθε παιδί-πρόσφυγα να ασκήσει αυτό το θεμελιώδες δικαίωμα που δικαιούται, ως υποκείμενο της διεθνούς κοινότητας, και άρα, ως φορέας δικαιωμάτων και υποχρεώσεων.

8. Ερωτήματα προς συζήτηση

1. Με ποιους τρόπους θα μπορούσαν τα κράτη-μέλη να συμβάλλουν στην εξομάλυνση των εμποδίων που δυσχεραίνουν την πρόσβαση των κοριτσιών στην εκπαίδευση; Πως θα μπορούσαν οι φορείς της διεθνούς κοινότητας να συνδράμουν στα κράτη όπου δεν έχει κατοχυρωθεί η ισότητα των φύλων στην εκπαίδευση;
2. Ποια μέτρα θα μπορούσαν να λάβουν τα κράτη και οι αρμόδιοι διεθνείς οργανισμοί για την επίτευξη της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης; Πως μπορούν να καθιερώσουν προγράμματα σπουδών, αφενός για την μείωση των προκαταλήψεων και αφετέρου για την αναγνώριση της ιστορίας, της πνευματικής παρακαταθήκης και τις παραδοσιακές γλώσσες των ιθαγενών πληθυσμών;
3. Σε περιόδους κρίσεων, πώς θα μπορούσαν να υλοποιηθούν ουσιαστικά όσα αναφέρονται στα άρθρα 28 και 29 ώστε να επιτευχθεί η ενσωμάτωση των παιδιών - προσφύγων στο κεκτημένο της εκπαίδευσης;

9. Ενδεικτικές επιλογές για πρόσθετη μελέτη

- Νάσκου-Περράκη Π., Τα Δικαιώματα του Παιδιού, τ. 4ος, Εκδόσεις Σάκκουλα 2023
- Επίσημος ιστότοπος της ΕΕ. Παγκόσμια σύνοδος κορυφής για την εκπαίδευση: καίρια συνεισφορά της «Ομάδας Ευρώπη» στην Παγκόσμια Σύμπραξη για την Εκπαίδευση ύψους 1,7 δισ. Ευρώ. Διαθέσιμο στο : <https://bit.ly/3nwPj8W> (Ανακτήθηκε στις 26/10/2022) .
- Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού (2020). Δήλωση του Προεδρείου του ENOC - Τα Δικαιώματα του Παιδιού στο πλαίσιο της επιδημικής έξαρσης του COVID-19 Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3EqmMZG> (Ανακτήθηκε στις 26/10/2022). Η Ατζέντα 2030 των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη και οι 17 στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης https://hellenicaid.mfa.gr/media/images/docs/Agenda_2030.pdf (Ανακτήθηκε στις 26/10/2022).
- Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ (2020). 24 Οκτωβρίου – 75η επέτειος ΟΗΕ. Αντόνιο Γκουτέρες: Τα Ηνωμένα Έθνη ανήκουν σε εσάς. Στον κόσμο μας σήμερα, έχουμε ένα κοινό εχθρό. Τον COVID-19. Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/30Z6CrX> (Ανακτήθηκε στις 30/10/2022).
- Office of the High Commissioner on Human Rights (1989). Convention on the Rights of the Child, Διαθέσιμο στο <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx>. (Ανακτήθηκε στις 26/10/2022).
- UN Committee on the Rights of the Child (2001). General Comment No. 1 – The Aims of Education, Διαθέσιμο στο: <https://www.refworld.org/docid/4538834d2.html> (Ανακτήθηκε στις 25/10/2022).
- Upworthy, σε συνεργασία με το UN Foundation (χ.χ.). Here’s what 75 years of human rights looks like. We’ve come a long way, but there’s still a long way to go. Διαθέσιμο στο: <https://www.upworthy.com/then-now-nextunfoundation-human-rights> (Ανακτήθηκε στις 26/10/2022).
- Fact Sheet no. 56 September 2019 UIS/2019/ED/FS/5S, “New Methodology Shows that 258 Million Children, Adolescents and Youth Are Out of School”, διαθέσιμο στο <https://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/new-methodology-shows-258-million-children-adolescents-and-youth-are-out-school.pdf> (Ανακτήθηκε στις 20/10/2022).
- United Nations- UN Chronicle, “Recognizing and Overcoming Inequity in Education”, διαθέσιμο στο: <https://www.un.org/en/un-chronicle/recognizing-and-overcoming-inequity-education> (Ανακτήθηκε στις 20/10/2022).
- UNESCO, “Gender Equality and Education”, διαθέσιμο στο: https://www.unesco.org/en/genderequality/education?TSPD_101_R0=080713870fab2000

c0ed78c2bc071c0110471fc661995ad7155b8e0ed19d773620eef3baf220907f0877b782ef143000df3c35487643e256c74082c1050b171bdf58b0cb7bfd74b78724c0fbaaa85b6adc0258f31b1d3d032dc84a5003 0be77c (Ανακτήθηκε στις 20/10/2022).

- UNICEF for every child, “Girl’s education, Gender equality in education benefits every child”, διαθέσιμο στο: <https://www.unicef.org/education/girls-education> (Ανακτήθηκε στις 20/10/2022).
- Ηνωμένα Έθνη- Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ «Στόχος 4- Ποιοτική Εκπαίδευση», διαθέσιμο στο: <https://unric.org/el/στοχος-4-ποιοτικη-εκπαιδευση/> (Ανακτήθηκε στις 20/10/2022).
- IGI Global- Publisher of Timely Knowledge, “What is intercultural education”, διαθέσιμο στο: <https://www.igi-global.com/dictionary/intercultural-education/15234> (Ανακτήθηκε στις 25/10/2022).
- Council of Europe Portal- Platform of resources and references for plurilingual and intercultural education, “Intercultural Education”, διαθέσιμο στο: [https://www.coe.int/en/web/platform-plurilingual-intercultural-language-education/intercultural-aspects#{%2228072155%22:\[\]}&highlight=intercultural-education](https://www.coe.int/en/web/platform-plurilingual-intercultural-language-education/intercultural-aspects#{%2228072155%22:[]}&highlight=intercultural-education) (Ανακτήθηκε στις 24/10/2022).
- UNHCR, The UN Refugee Agency “UNHCR Education Report 2022 - All Inclusive The Campaign for Refugee Education”, διαθέσιμο στο: <https://www.unhcr.org/631ef5a84/unhcr-education-report-2022-inclusive-campaign-refugee-education> (Ανακτήθηκε στις 24/10/2022).
- UNICEF for every child, “Children with disabilities overview”, διαθέσιμο στο: <https://data.unicef.org/topic/child-disability/overview/> (Ανακτήθηκε στις 24/10/2022).
- United Nations- Department of Economic and Social Affairs, Disability «Youth with Disabilities, Education», διαθέσιμο στο: <https://www.un.org/development/desa/disabilities/youth-withdisabilities.html#education> (Ανακτήθηκε στις 24/10/2022).
- UNICEF for every child, “Protecting children from violence in school”, διαθέσιμο στο: <https://www.unicef.org/protection/violence-against-children-in-school> (Ανακτήθηκε στις 24/10/2022).
- United Nations- “Inclusive education: disabled persons and education in the new UN Disability Convention Urgent briefing from Centre for Studies on Inclusive Education”, διαθέσιμο στο: <https://www.un.org/esa/socdev/enable/rights/ahc3csie.pdf> (Ανακτήθηκε στις 24/10/2022).

24/10/2022).

10. Ηλεκτρονικές Πηγές

- Office of the High Commissioner on Human Rights (χ.χ.). Committee on the Rights of the Child. Διαθέσιμο στο: <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRC/Pages/CRCIndex.aspx> (Ανακτήθηκε στις 31/10/2020).
- Η επίσημη μετάφραση της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, όπως κυρώθηκε με τον ν.2101/1992. Διαθέσιμο στο: <https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=4bcbf83a2> (Ανακτήθηκε στις 18/10/2020).
- Refworld.org, (χ.χ.), Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Διαθέσιμο στο: <https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=4bcbf83a2>
- UNHCR, The UN Refugee Agency, (χ.χ.), Σύμβαση για το Καθεστώς των Προσφύγων 1951. Διαθέσιμο στο: <https://www.unhcr.org/gr/wp-content/uploads/sites/10/2018/01/04-symvasiprotokollo.pdf>
- Unicef.org, Girl's Education (χ.χ.). Διαθέσιμο στο: <https://www.unicef.org/education/girls-education>
- Unesco.org, Key data on girls and women's right to education (13 Ιαν. 2023- τελευταία ενημέρωση: 24 Απρ. 2023). Διαθέσιμο στο: <https://www.unesco.org/en/articles/key-data-girls-and-womens-right-education>
- Right to Education.org, Minorities and Indigenous People (χ.χ.). Διαθέσιμο στο: <https://www.right-to-education.org/issue-page/marginalised-groups/minorities-and-indigenous-peoples>
- UNHCR, The UN Refugee Agency, Η εκπαίδευση των προσφύγων σε κρίση: χωρίς εκπαίδευση περισσότερα από τα μισά παιδιά πρόσφυγες σχολικής ηλικίας στον κόσμο (29 Αυγ. 2019). Διαθέσιμο στο: https://www.unhcr.org/gr/12724-i_ekpaideusi_twn_prosfygwn_se_krisi.html
- UNHCR, The UN Refugee Agency, Educating Refugee Children, Building a Better Future (14 Δεκ. 2014). Διαθέσιμο στο: <https://www.unhcr.org/ceu/92-enwhat-we-docaring-for-the-vulnerableeducating-refugee-children-html.html>
- Odeth.eu, Όμιλος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Θεμάτων, Το δικαίωμα στη Εκπαίδευση: η περίπτωση των παιδιών προσφύγων στην Ελλάδα (18 Μαρ. 2021). Διαθέσιμο στο: <https://odeth.eu/%CF%84%CE%BF-%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%AF%CF%89%CE%BC%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD->

[%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7-%CE%B7-%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%AF%CF%80%CF%84%CF%89/](#)